

מאימתי פרק ראשון ברכות

א לא בין תכלת שבה ללבן שבה. פי' צ"ל אמר הכובע תכלת ויש מקומות שלא עלה שם הכובע שפיר. וקשה דלמרינן בזמנאות (פג ג וס) ראה מלוא ז"ל שבה תלוי מלוא אחרת ואזו ז"ל ק"ש כדתנן עד שיכיר בין תכלת ללבן. ואי קאי אגזית אמר אינה תלוייה בלילית. ועוד בלילה נמי פעמים יכולין לראות אמר שזוהי כובע כדרכו. ע"כ

לפרש בין תכלת שבה=בלילית שהיה קבוע בו תכלת וגם שני חוטין לבן ועושין בו חוליא של תכלת וחוליא של לבן: **אחרים** אומרים עד שיראה חברו וכו'. בירושלמי במה אן קיימין **חי** ברגיל אפי' ברחוק טפי חכים ביה וחי בשאינו רגיל אפילו בקרבן לגביה לא חכים ביה? תפטר ברגיל ואינו רגיל? הדין אכסניא דאחי לקיזין. ונריך לומר דהאי אכסניא דאחי ר' מאיר ניעור דהא ר' מאיר איירי לעיל מנייהו*: **לק"ש** כותיקין. סימא דלעיל פסקין כמאן דלמילי ללאחר עמוד השחר מיד ולקמן פסקי הלכה כר' יושע דאמר עד ג' שעות והבא פסק אבוי שהוא בתרא ואמר כותיקין ומשמע דהכי הלכתא. וי"ל דולוי זמן ק"ש מתחיל ללאחר עמוד השחר וזמן עד ג' שעות ומיעור מלוא

מן המוצרך כותיקין סמוך להגן החמה כדי לסמוך גאולה לתפלה ואפי' ותיקין נמי מודו לרבי יושע שאם לא קרא קודם הכן החמה דיכול לקרות עד שלש שעות ועל זה אנו סומכין וכן צ"ל מי שמתו (דף כ"ג ע"ג) דקאמר צעל קרי שירד לעבול אם יכול לעלות ולקרות קודם הכן וכו' ומסקין בגמרא (ד' כ"ה ע"ג) דינמא כר' יושע וכותיקין כלומר מתני' דקתני קודם הכן החמה כותיקין אלמא ותיקין נמי מודו לר' יושע שאין שעה עוברת עד שלש שעות. ומיהו קשה דלמרינן ביומא (ד' לו ושס) אף היא עשתה נכרשת של זבב כיון שהחמה זורחת היו נילנות וילאוח הימנה והיו יודעין שהגיע הכן החמה וזבא זמן ק"ש של שחרית ומוקין לה ההם בשאל עמא דירושלים אלמא משמע דעיקר זמן ק"ש ללאחר הכן החמה והא לא היו כותיקין שהיו קורין קודם להגן ללבן לפי שלא היו יכולין להקדים ולמחר כותיקין כי רוב בני אדם אינם יכולין לכין אותה שעה:

אחרים זדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים והיו אומרים לך בני אדם: מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה, ואומר להם: בבקשה ממך הוציאוני היום ואינו מבקש כלום.

וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאלום בעל כרחם: **אי"א דאמרי** בעל כרחם דמצרים וא"ר בעל כרחם דישראל **מ"ד** בעל כרחם דמצרים דכתיב ונותן בית תחלק שלל מ"ד בעל כרחם דישראל משום משוי. **ויצטרף** את מצרים **א"ר אמי** מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן ור"ל אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים: **אדיה אשר אדתי** א"ל הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אדיה עמכם בשעבוד מלכותי, אמר לפניו רבש"ע דיה לצרה בשעתה, א"ל הקב"ה לך אמור להם אדיה שלחני אליכם*: **ענני ה'** ענני א"ר אבהו למה אמר אליהו ענני ב' פעמים? מלמד שאמר אליהו לפני הקב"ה: רבש"ע ענני שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח וענני שתסיר דעתם כדי שלא יאמרו מעשה כשפים הם שנאמר ואתה הסבות את לבם אחרנית: **מתני'** מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר ביין תכלת ללבן ו' אליעזר אומר **ביין תכלת לברתי*** (וגומרה)* **עד הגין** (ה) החמה כר' יהושע אומר עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות. הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה: **ג' מאי** בין תכלת ללבן **אל"מא** בין גבבא דעמרא חזירא דגבבא דעמרא דתכלת, הא בליליא נמי מידע ידעי **אל"א*** בין תכלת שבה ללבן שבה, תניא רבי מאיר אומר משיכיר **ביין** זבב ר"ע אומר **ביין המור לערוד*** ואתרים אומרים **משיכרא** את חברו רחוק ד' אמות ויכירו, אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר אביי לתפילין כאחרים, לק"ש כותיקין* דאמר ר' יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הגין החמה תניא נמי הכי* ותיקין היו גומרין אותה עם הגין החמה כדי שיסמוך וגאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום א"ר זירא מאי קראה ייראוך עם שמש לפני ירח דור דורים, העיד ר"י בן אליקים משום קהלא קרישא דבירושלים: כל הסומך גאולה לתפלה אינו נוהג כל היום כולו א"ר זירא אינו והא אנא סמכי ואיתוקי? א"ל במאי איתוקתא דאממיית אסא לבי מלכא, התם נמי מבעי לך למיהב אגרא למחזי אפי מלכא דא"ר יוחנן ד' לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי עכו"ם שאם יובה ירחין בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם. אמר ליה רבי אלעא לעולא כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דאדם גדול הוא ושמה במצות, זימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסיק חובא מפומיה בוליה יומא, היכי מצי סמך והא א"ר יוחנן בתפלה הוא אומר ה' שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי וגו', אמר ר' אלעזר תהא בתפלה של ערבית, והא אמר ר' יוחנן איהו בן העוה"ב זהו הסמך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית יאלא א"ר אלעזר תהא בתפלת המנחה רב אשנא אמר אפי' תימא אבולוהו וכיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמאי, דאי לא תימא הכי *ערבית היכי מצי סמך והא בעי למימר השכיבנו אלא כיון דתקינן רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמאי ה"נ כיון דקבעוה רבנן בתפלה אריכתא דמאי, מבדי האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינא למימר מ"ט תקנוהו רבנן לאחר י"ח ברכות לימרו מעיקרא א"ר יהודה בריה דר' שמעון בן פי הויאל ולא אמרו דוד אלא לאחר י"ח פרשיות לפיכך תקינו רבנן לאחר י"ח ברכות. הני י"ח, י"ט, הוייף אשרי האישי ולמה רגשו גוים? חדא פרשה דהיא דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פיז ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפתח של רשעים שנאמר יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה, הני ק"ג, ק"ד הויין אלא שמע מינה אשרי האישי ולמה רגשו גוים? חדא פרשה היא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל

א ב מיי"א מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה א סמך עין יח עוש"ע א"ח סימן נח טע"ף א' וכו' פ"ג טע"ף א':

מא ג מיי"א מ"ו מהלכות תפלה הלכה יז סמך עין י"ט עוש"ע א"ח סימן טו טע"ף ח וכו' ק"ח טע"ף א':

מב ד מיי"א פ"ג מהל' הלכה יז טור ש"ע א"ח סימן רנד טע"ף ט (כד אלפס לקמן פ"ק הוואה דף מו:):

מג ה מיי"א פ"ז מהל' תפלה הלכה יח ט"ג עין י"ט עוש"ע א"ח סימן רלו טע"ף ח:

א ב מיי"א מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה א סמך עין יח עוש"ע א"ח סימן נח טע"ף א' וכו' פ"ג טע"ף א':

מא ג מיי"א מ"ו מהלכות תפלה הלכה יז סמך עין י"ט עוש"ע א"ח סימן טו טע"ף ח וכו' ק"ח טע"ף א':

מב ד מיי"א פ"ג מהל' הלכה יז טור ש"ע א"ח סימן רנד טע"ף ט (כד אלפס לקמן פ"ק הוואה דף מו:):

מג ה מיי"א פ"ז מהל' תפלה הלכה יח ט"ג עין י"ט עוש"ע א"ח סימן רלו טע"ף ח:

א ב מיי"א מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה א סמך עין יח עוש"ע א"ח סימן נח טע"ף א' וכו' פ"ג טע"ף א':

מא ג מיי"א מ"ו מהלכות תפלה הלכה יז סמך עין י"ט עוש"ע א"ח סימן טו טע"ף ח וכו' ק"ח טע"ף א':

מב ד מיי"א פ"ג מהל' הלכה יז טור ש"ע א"ח סימן רנד טע"ף ט (כד אלפס לקמן פ"ק הוואה דף מו:):

מג ה מיי"א פ"ז מהל' תפלה הלכה יח ט"ג עין י"ט עוש"ע א"ח סימן רלו טע"ף ח:

א ב מיי"א מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה א סמך עין יח עוש"ע א"ח סימן נח טע"ף א' וכו' פ"ג טע"ף א':

מא ג מיי"א מ"ו מהלכות תפלה הלכה יז סמך עין י"ט עוש"ע א"ח סימן טו טע"ף ח וכו' ק"ח טע"ף א':

מב ד מיי"א פ"ג מהל' הלכה יז טור ש"ע א"ח סימן רנד טע"ף ט (כד אלפס לקמן פ"ק הוואה דף מו:):

מג ה מיי"א פ"ז מהל' תפלה הלכה יח ט"ג עין י"ט עוש"ע א"ח סימן רלו טע"ף ח:

א ב מיי"א מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה א סמך עין יח עוש"ע א"ח סימן נח טע"ף א' וכו' פ"ג טע"ף א':

מא ג מיי"א מ"ו מהלכות תפלה הלכה יז סמך עין י"ט עוש"ע א"ח סימן טו טע"ף ח וכו' ק"ח טע"ף א':

מב ד מיי"א פ"ג מהל' הלכה יז טור ש"ע א"ח סימן רנד טע"ף ט (כד אלפס לקמן פ"ק הוואה דף מו:):

מג ה מיי"א פ"ז מהל' תפלה הלכה יח ט"ג עין י"ט עוש"ע א"ח סימן רלו טע"ף ח:

א ב מיי"א מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה א סמך עין יח עוש"ע א"ח סימן נח טע"ף א' וכו' פ"ג טע"ף א':

מא ג מיי"א מ"ו מהלכות תפלה הלכה יז סמך עין י"ט עוש"ע א"ח סימן טו טע"ף ח וכו' ק"ח טע"ף א':

מב ד מיי"א פ"ג מהל' הלכה יז טור ש"ע א"ח סימן רנד טע"ף ט (כד אלפס לקמן פ"ק הוואה דף מו:):

מג ה מיי"א פ"ז מהל' תפלה הלכה יח ט"ג עין י"ט עוש"ע א"ח סימן רלו טע"ף ח:

* ע"י תוס' ח: פק ד"ה לא

פסחים ק"ט. וע"פ בחוש ד"ה כמלודא

[לעיל ו']

[מנחות מג:]

[לקמן ד' כ"ה:]

[לעיל דף ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

[פ"י קולאון ע"י תוס' סוכה מד: וע"י תוס' יומא לו: סוף ד"ה אשר כ"ג:]

נושא
ב' דעות בהא שהשאלום את כלי מצרים בעל כורחם של מי א - של מצרים ב - של ישראל ב' דעות בתיאור הא דרוקנו את מצרים א - כמצודה שאין בה דגן ב - כמצולה שאין בה דגים

נושא
הסבר לכפילות לשון של אליהו בתפילתו "ענני ה' ענני"

נושא/מבנה
זמנים שונים לתחילת זמן ק"ש של שחרית

[ע' תוס' סוכה יג: וע"י סד:]

[פ"א ל"ג ע"י תו"ש]

[ע"י תוס' מנחות מג: ד"ה בין וכו' דהו פי' רש"י דהבא ופי' כזאמן אחר]

לקמן כ"ה: כו. תוספתא פ"א

נושא
יק"ש כותיקין - עמלת סמכת גאולה לתפילה

רב נסים גאון
אחרים אומרים כדי שיראה את חברו ברחוק ד' אמות ויכירו. הא מילתא איתרבה עלה בנמי דבני מערבא מה אן קיימין אב ברגיל אפי' ברחוק כמה חכים ליה ואי בשאינו רגיל אפי' קאים גביה לא חכים ליה אלא כאן אנו קיימין ברגיל ואינו רגיל כהתא דאזיל לאכסניא ואתי לקיזין: העיד ר' שבעין) [ר"י] בן אליקים משום קה"ה קדישה בנמי דבני מערבא בנמי דמערבא שני (פ"ג הלכה ד) פרש עדה קדישה ר' יוסי בן (משלם) [המשולם] ור' שבעין בן במרסא ובנמי דיום טוב בפרק אין צדון (דף גז) נרסי' אמר ר' שבעין בן פיז אמר ר' יהושע בן לוי אמר ר' יוסי בן שאול אמר ר' משום קה"ה קדישה שבירושלים* ר' שבעין בן מבנאי וחבריו ובגאונא דקדלת (פסוק להא חיים) למה קרין אתה עדה קדישה שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למצאה ויש אומרים על שהיו יגיעין בתורה וכו' ברק עדה קדישה שהיו משלשין את היום ויש אומרים על שהיו יגיעין בתורה וכו':

נושא/מבנה
תשובות לשאלה איך אפשר לקיים סמכת גאולה לתפילה אם אומרים לפני שמונה עשרה ה' שפתי תפתח* מיקומו של יהיו לרצון אמרי פי" למה דוקא בסוף ח"ה

של ערבית לתפלה של ערבית יאלא א"ר אלעזר תהא בתפלת המנחה רב אשנא אמר אפי' תימא אבולוהו וכיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמאי, דאי לא תימא הכי *ערבית היכי מצי סמך והא בעי למימר השכיבנו אלא כיון דתקינן רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמאי ה"נ כיון דקבעוה רבנן בתפלה אריכתא דמאי, מבדי האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינא למימר מ"ט תקנוהו רבנן לאחר י"ח ברכות לימרו מעיקרא א"ר יהודה בריה דר' שמעון בן פיז הויאל ולא אמרו דוד אלא לאחר י"ח פרשיות לפיכך תקינו רבנן לאחר י"ח ברכות. הני י"ח, י"ט, הוייף אשרי האישי ולמה רגשו גוים? חדא פרשה דהיא דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פיז ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפתח של רשעים שנאמר יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה, הני ק"ג, ק"ד הויין אלא שמע מינה אשרי האישי ולמה רגשו גוים? חדא פרשה היא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל

במשנה גומרה עד כן. כיצ"ל הוא דקאמר לה עיין לקמן דף כ"ה ריש ע"ב (ב) רש"י ד"ה ייראוך וכו' בק"ש. נכתב בלדו ע"י לקמן דף כ"ב ע"ב פי' רש"י ייראוך עם שמש זו תפלת יוצר הכיפ ממש שפי' בלאן אק"ש:

הגהות ה"ב"ח